

Péter Mihály hetvenéves*

Nem egészen két héttel ezelőtt köszöntötte Péter Mihály professzort tanítványai, pályatársai, barátai jelenlétében a Keleti Szlav és Balti Filológiai Tanszék és az egész Szlav Filológiai Tanszékcsoporthoz tartozó népes közössége. A tiszteletére megjelentetett „Nyelv, stílus, irodalom” című tanulmánykötetben egy híján száz szerző fejezte ki egy-egy szellemi termékkel az ünnepelt iránti elismerését, tiszteletét és szeretetét. Most a Magyar Nyelvtudományi Társaság s annak talán legtöbb tagot számláló szakosztálya, a Modern Filológiai Szakosztály ünnepi jókívánságait tolmácsolom.

Egy kedves bécsi professzor barátom vigasztalgatott akkor, amikor hatvanadik születésnapom teljes lelki súlyával nehezedett rám, hogy a mi tudományunkban az ember hatvanadik életévét betöltve szűnik meg fiatal lenni, s lép be a legszebb alkotói korbába. Így tehát nyugodtan mondhatjuk, hogy jubilánsunk éppen csak elhagyta a fiatal kort.

Péter Mihály professzor urat régóta ismerem. Tanítványa ugyan — a szó hivatalos értelmében — nem voltam, de lehettem volna. Számomra ő volt és maradt is mindmáig a finom eleganciájú filológus fogalmának megtestesítője. Soha türelmetlennek nem láttam, hangos szavát nem hallottam, akármilyen hivatalos vagy tudományos kérdéstről beszéltünk, mindig nyugodt, szelíd, kedves hangon fejezte ki véleményét. Egyéniségének ma is ilyen kisugárzását érzem. Két olyan időszakkal is megajándékozott a sors, amikor viszonylag huzamosabb időt tölthettem társaságában: csaknem húsz esztendővel ezelőtt egy finnországi Maprjal-konferencián, majd pedig pár évre rá a kijevei Nemzetközi Szlavisztikai Kongresszuson. Ott társaságában volt szerencsém a gyönyörű múzeumokat, templomokat és kolostorokat végigjárni.

Együttműködésünk hivatalos ügyekben is zavartalan volt. Sokat tanulhattam tőle mint a tanszékcsoporthoz tartozó vezetőségben közvetlen elődömtől.

Péter Mihály professzor az osztatlan és oszthatatlan filológia képviselője, egyben ideális szlavista is, aki teljes mértékben megfelel azoknak a szellemi követelményeknek, amelyeket annak idején Kniezsa István támasztott diszciplínánk művelőivel szemben: „A szlavisztikának egyik komoly nehézsége — írja Kniezsa 1958-ban —, hogy tudományos szinten való művelése sok nyelv ismeretét követeli meg. A nyugati nyelveken kívül ugyanis múlhatatlanul megkívánja legalább négy szlav nyelv ismeretét, de tulajdonképpen minden szlav nyelvet legalább passzíve kelleni ismerni.” (A magyar szlavisztika problémái és feladatai: I. OK. 12 [1958]: 72). Péter Mihály a klasszikus szlavisztika kiváló ismerője és közvetítője, amint ezt elsősorban orosz történelmi nyelv-tana tanúsítja. Munkássága ezen a területen fonológiai bújárási kísérleteivel kezdődött. Élénk érdeklődést és elismerést váltott ki a moszkvai fonológiai iskoláról írt tanulmánya, valamint az orosz kiejtés nyelvészeti alapjairól társszerzőségben közölt cikke. Beszélgetéseink során többször is felidézte Kniezsa Istvánt, aki erről az akkoriban nálunk még fiatal tudományágról nem volt valami nagy véleménnyel, ám Péter Mihály tanulmányát — kvalitásait elismerve — habozás nélkül közölte.

---

* Elhangzott a Magyar Nyelvtudományi Társaság 1998. november 17-i ülésén.

Jubilánsunkat kezdettől fogva a nyelvi közlés szerteágazó funkciója foglalkoztatta. Ezt olyan tanulmányok jelzik, mint konkrét mű- és műfordítás-elemzések (Lermontov, Puskin, Tvardovszkij és Gorkij egy-egy munkája), majd elsősorban elméleti kérdéseket boncolgató közlemények, mint Majakovszkij poémáinak nyelvi archaizmusairól vagy a költői nyelv szemantikájáról szóló írásai.

A nyelvi expresszivitás, érzelemkifejezés szerteágazó kérdésköre, amelyről sokunk által máris klasszikusnak értékelt monográfiát publikált 1991-ben, jóval korábban kezdte foglalkoztatni. Magyarországi és külföldi folyóiratokban közzétett tanulmányai jól követhető útjelzői e nagyobb lélegzetű tudományos munka érlelődésének.

Témaválasztásában európai műveltsége, nyelvismerete és egyénisége is tükröződik. Számos recenziója arról győz meg, hogy valóban benne élt és él a tudományos élet vérkeringésében. Közel tucatnyi közleménye jelent meg magyar kutatók tiszteletére szerkesztett emlékkönyvekben. Ezek a mintaszerűen kidolgozott, mindig eredetien szellemes megnyilatkozások is mutatják, hogy szerzőjük nemcsak figyelte kortársai munkáját, de figyelmes is volt irántuk. Az emlékkönyvekbe írt tanulmányokat egyik kollégánk szemléletes metaforával szellemi véradásnak nevezte. Bizony ideje lenne, hogy ezekről a kötetekről repertórium készüljön, mert ezáltal sok értékes szellemi termék válhatnék ismét közkinccsé.

A köszöntő nem érzi magát a jubiláns tudományos érdemei szélesebb körű méltatására hivatottnak, de ez nem is illik e műfajhoz. Inkább az egyéniség, a szellem és a tudományos témák megválasztása és kidolgozása közötti kétségbevonhatatlan összefüggést szerettem volna érzékeltetni, azzal a szakmai, hivatalos és baráti kapcsolattal mint háttérrel, amely Péter Mihály professzorhoz fűz.

Tisztelt Professzor úr, kedves Mihály! Isten éltesen sokáig mindnyájunk örömére és közös ügyünk, a filológia hasznára!

NYOMÁRKAY ISTVÁN